

Maja Bezić Odsjek za talijanski jezik i književnost
Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu

Izvorni znanstveni rad

UDK: 811.131.1'01'367.625 Drago V.

Primljeno: 03. 11. 2011.

APSOLUTNI GERUND U TALIJANSKOM JEZIKU: BOCCACCIO – DRAGO – MANZONI

Sažetak

U ovom radu analizirali smo upotrebu apsolutnog gerunda pri formiranju različitih tipova zavisnih implicitnih rečenica u djelu *Storia dell'antica Grecia* Vincenza Drage (1770–1836), *Kotoranina s dalmatinskom adresom*, padovanskog učenika, autora talijanskog jezičnog izričaja i pobornika *Cesarijevog purizma* u jeziku. Apsolutni gerund je implicitni glagolski oblik s vlastitim subjektom tipičan za prozu *Giovannija Boccaccia* i stari talijanski jezik, a nalazimo ga u radovima autora koji su pisali arhaičnim jezikom imitirajući jezik toskanskog Trecenta. Postupnu redukciju u upotrebi doživljava u XVIII. i XIX. stoljeću, o čemu najbolje svjedoči *Manzonijev roman I promessi sposi* (1840). Polazeći od radova koji se bave upotrebom ovog glagolskog oblika kod *Boccaccia* i *Manzonija*, cilj je utvrditi je li autor, sklon pojednostavljenju multilateralnih zavisno-složenih rečenica *Boccacciovskog* tipa, težio pojednostavljenju i ovog segmenta svoje sintakse.

Ključne riječi: *apsolutni gerund, Boccaccio, implicitne zavisne rečenice, Manzoni, starotalijanski, Vincenzo Drago*

Uvod

U talijanskom jeziku apsolutni gerund jedna je od značajki proze *Giovannija Boccaccia* i starog jezika¹. Ovim neodređenim glagolskim oblikom s vlastitim subjektom *Boccaccio* se koristio pri strukturiranju mreže svojih najčešće multilateralnih zavisno-složenih rečenica pa je upravo zahvaljujući njemu upotreba apsolutnog gerunda pri formiranju implicitnih zavisnih rečenica postala modelom kojeg su stoljećima imitirali autori okrenuti tradicionalnom talijanskom jeziku (Serianni, 1991:609). Glagolima opterećena, arhaična i napuhana sintaksa talijanskog književnog jezika, a zajedno s njom i upotreba apsolutnog gerunda, svoju krizu doživljava tek u XVIII. stoljeću kada se talijanska rečenica postupno pojednostavljuje i modernizira pod utjecajem

1 U povijesti talijanskog književnog jezika sintagma *stari jezik* označuje jezik XIII. i XIV. stoljeća. Zahvaljujući tradicionalnosti talijanskog pisanog jezika mnogi elementi iz starog jezika dugo su čuvali svoju vitalnost te su stoljećima bili prisutni u književnim tekstovima, posebno onim arhaičnog karaktera.

jezgrovite i rascjepkane francuske rečenice (Herczeg, 1972:144, 157). O redukciji upotrebe apsolutnog gerunda u XIX. stoljeću najbolje svjedoči Manzonijev roman *I promessi sposi* iz 1840. godine u kojem je opseg upotrebe ovog glagolskog oblika znatno sužen, a njegova učestalost naočigled manja negoli kod Boccaccia (Herczeg, 1972:435, 444).

Ovaj rad bavi se zastupljenošću i načinima upotrebe apsolutnog gerunda u djelu *Storia dell'antica Grecia* Vincenza Drage s ciljem utvrđivanja u kolikoj se mjeri u ovom segmentu sintakse autor, kao pobornik jednostavnijih zavisno-složenih rečeničnih kostura bokačovskog tipa, udaljio od tradicionalnog modela i približio Manzonijevoj razini eliminacije.

Apsolutni gerund: struktura i upotreba

Kao što mu i samo ime kaže, apsolutni gerund nezavisan je implicitni glagolski oblik. Riječ je o glagolskom obliku dvojake naravi koji je, s jedne strane, zbog svoje implicitnosti, zavisan o eksplicitnom glagolu glavne rečenice, dok je, s druge, zahvaljujući vlastitom subjektu, nezavisan od subjekta glavne rečenice (Serianni, 1991:485, 580, 609). On nadopunjuje glavnu rečenicu u obliku implicitne priložne rečenice s vlastitim subjektom, a najčešće ga nalazimo u funkciji vremenske ili uzročne rečenice. Međutim, subjekt koji ravna gerundom ne mora uvijek biti određen. Takav je, primjerice, slučaj glagola upotrijebljenih u impersonalnom obliku sa zamjenicom *si* ili glagola s neizrečenim subjektom koji podrazumijevaju upotrebu subjekta *uomo* ili *uno* (Fornaciari, 1974:217–221; Herczeg, 1972:149–150).

Ova glagolska konstrukcija tipična za stari talijanski jezik po svojoj strukturi približava se latinskom ablativu apsolutnom, a po svojoj naravi odgovara visokom stilu sklonu latinskom utjecaju. U latinskom jeziku ablativ apsolutni je autonomna konstrukcija sastavljena od participa i imenice (Simeon, 1969: 5) koja u talijanskom jeziku svoj ekvivalent nalazi upravo u gerundu iza kojeg uglavnom slijedi imenica koja na logičkom nivou odgovara subjektu koji njime ravna.

Talijanski jezik Vincenza Drage

Vincenzo (Vicko) Drago (Kotor, 1770 – Split, 1836)² pripadao je skupini dalmatinskih intelektualaca koji su zahvaljujući obrazovanju stečenom na talijanskim sveučilištima svoja znanstvena i književna djela pisali na talijanskom jeziku kao jeziku kulture i obrazovanja u pretpreporodnoj Dalmaciji. Mate Zorić svrstao ga je u romantične pisce, a njegovo kapitalno djelo *Storia dell'antica Grecia* smatrao je „najkrupnijim dokumentom neoklasicističke i purističke proze na talijanskom jeziku u Dalmaciji” (Zorić, 1992: 378). Dragova opsežna povijest stare Grčke broji više od 2400 stranica podijeljenih u šest tomova objavljenih u Milanu u razdoblju od

2 Usp. Šimunković, 2001; Šimunković, 2003; Šimunković, 2004; Kezić, 2009.

1820. do 1836. godine, a sam autor nazivao ju je svojim „herkulovskim književnim pothvatom” (tal. *erculeo letterario lavoro*) (Drago, 1820: XX). Nažalost, djelo je ostalo nedovršeno budući da je iznenadna smrt zadesila autora po objavi šestog od dvanaest planiranih tomova. Riječ je o svojevrsnoj povijesnoj kompilaciji koja nema veću književnu i znanstvenu vrijednost, no koja je pisana tradicionalnim jezikom tadašnje talijanske književnosti koji je privukao našu pažnju.³

Talijanski jezik Drago je smatrao svojim jezikom. O njemu je gorljivo raspravljao u predgovorima pojedinih tomova svoje starogrčke povijesti razračunavajući se uglavnom s kritičarima te ukazujući na sramotno stanje tadašnjeg talijanskog jezika onečišćenog stranim utjecajima, u prvom redu francuskog podrijetla. U svojim poimanjima talijanskog jezika priklanjao se puristima predvođenim veroneškim opatom Antonijem Cesarijem te se zalagao za povratak čistom jeziku toskanskog Trecenta. Kao pravi purist opirao se francuskom utjecaju na leksik i sintaksu, no za razliku od najrigoroznijih purista izbjegavao je firentinske izraze te preduge bokačovske rečenice latinskog tipa s glagolom na kraju. Njegov tradicionalan književni leksik prožet arhaizmima i njegova sintaksa obilježena složenim multilateralnim rečenicama s hipotaksom te čestom upotrebom glagola i implicitnih glagolskih konstrukcija potvrđuju njegove purističke težnje jeziku Dantea, Petrarke i Boccaccia. Ipak, na nivou sintakse zamijetili smo određena odstupanja i sklonost pojednostavljenju. Premda su duljina i kičavost Dragovih rečenica često bile predmetom kritika, njegova rečenica jednostavnija je od tipične račvaste rečenice bokačovskog tipa, a stanovit odmak od tradicije potvrđuju i iznimno rijetka upotreba dislokacije glagola na kraj rečenice te parahipotakse⁴. Svoje složene rečenice Drago je temeljio na gomilanju riječi i iterativnosti nastojeći ih pojednostavniti upotrebom interpunkcije, progresivne rečenične strukture te manje kompliciranih rečeničnih konstrukcija. Riječ je o pojednostavljenim rečenicama bokačovskog tipa u kojima se iz glavne rečenice uglavnom račvaju dvije spiralno povezane zavisne rečenice uspredno s koordiniranom jednostavnom ili složenom rečenicom.

Polazeći od ovih značajki Dragove sintakse te uzevši u obzir činjenicu da se u svojim rečenicama Drago često koristio implicitnim glagolskim oblicima, i to poglavito gerundom i participom, u ovom radu ćemo na osnovi korpusa prikupljenog pregledom svih tomova djela *Storia dell'antica Grecia* nastojati ispitati u kolikoj se mjeri autor služio apsolutnim gerundom pri formiranju zavisnih rečenica. Razmjer i način upotrebe apsolutnog gerunda poslužiti će nam kao indikator tradicionalnosti s ciljem što preciznijeg određivanja Dragove pozicije na zamišljenoj liniji povučenoj od Boccaccia do Manzoniya.

3 Dragova jezična teorija te analiza njegova jezika tema su autoričine doktorske disertacije naslovljene *Odjeci talijanskog purizma na dalmatinskoj obali – Jezik Vincenza (Vicka) Drage* (Bezić, 2010).

4 Autor ovog pojma je Luigi Sorrento koji ga definira kao „koordinaciju glavne rečenice sa zavisnom rečenice koja joj prethodi”, a riječ je o fenomenu tipičnom za stari talijanski jezik koji suvremena gramatika smatra pogreškom (Seriani, 1991: 533–534).

Apsolutni gerund: opreka Boccaccio – Manzoni

Teoretsko uporište ovog istraživanja čine radovi Giulija Herczega (1972:144–153, 435–444) posvećeni upotrebi apsolutnog gerunda u prozi Giovannija Boccaccia⁵ te u romanu *I promessi sposi* Alessandra Manzoni. Kao što smo ustanovili u uvodu, upotreba apsolutnog gerunda pri formiranju implicitnih zavisnih rečenica odlika je Boccacciove proze i starotalijanske sintakse, dok u XVIII. stoljeću on postupno izlazi iz upotrebe u književnom jeziku, što jasno potvrđuje Manzonijska sklonost njegovoj eliminaciji.

Govoreći o apsolutnom gerundu kod Boccaccia, Herczeg (1972) ističe raznolikost njegove upotrebe i to u funkciji vremenske, uzročne i pogodbene zavisne rečenice te u obliku gerunda s neodređenim subjektom i formalno nezavisnih konstrukcija. Među vremenskim, uzročnim i pogodbenim gerundima najširu upotrebu imaju vremenski gerundi kojima se Boccaccio koristio za izražavanje istovremenosti i prošlosti, dok su najrjeđi pogodbeni gerundi prisutni u obliku fiksnih formula. Fiksne formule brojne su i kod gerunda s neodređenim subjektom često lišenih glagolskog značenja te upotrijebljenih bilo u funkciji veznika, prijedloga ili imenice, bilo iz stilskih razloga. Posebno su zanimljive formalno nezavisne konstrukcije kod kojih se subjekt koji ravna gerundom pojavljuje u glavnoj rečenici uglavnom u obliku direktnog ili indirektnog objekta ili kao vršitelj pasivne radnje.

Kod Manzoni, Herczeg (1972) bilježi redukciju u upotrebi apsolutnog gerunda pri formiranju zavisnih rečenica. Redukcija je najočitija u slučaju vremenskih rečenica. Pri njihovom oblikovanju Manzoni je izbjegavao upotrebu apsolutnog gerunda smatrajući da se na taj način rečenica nepotrebno komplicira te postaje „teška”. Slična redukcija u upotrebi prisutna je i kod formalno nezavisnih gerunda, dok je kod pogodbenih gerunda Manzoni eliminirao Boccacciove fiksne formule, iako je još uvijek težio stereotipnim konstrukcijama. U slučaju gerunda s neodređenim subjektom, unatoč Manzonijskoj većoj sklonosti takvim konstrukcijama, Herczeg također bilježi određeni stupanj redukcije u odnosu na Boccaccia. Jedinu iznimku čine uzročni gerundi koje Manzoni nije reducirao. Njihovoj većoj zastupljenosti kod Manzonijska razmjerni je i širi spektar upotrebe.

Apsolutni gerund: Boccaccio – Drago – Manzoni

Vremenski gerundi

U našem korpusu vremenski gerundi zauzimaju visoko treće mjesto po učestalosti upotrebe s 51 zabilježenim primjerom. S obzirom na činjenicu da je Herczeg kod Boccaccia zabilježio najširi raspon upotrebe apsolutnog gerunda upravo pri formiranju vremenskih zavisnih rečenica, dok je u slučaju vremenskih gerunda kod

5 Herczegova analiza Boccacciove proze obuhvaća Boccacciova mladenačka djela i *Decameron*.

Manzonija uočio značajnu redukciju, na prvi pogled mogli bismo ishitreno zaključiti da se relativno visokim razmjerom upotrebe vremenskih gerunda Drago približio Boccacciovom tradicionalnom modelu. Međutim, detaljnijom analizom načina upotrebe vremenskih gerunda u korpusu utvrdili smo da je riječ uglavnom o složenim gerundima upotrijebljenim za izražavanje prošlosti čija se upotreba u jeziku talijanske književnosti uvriježila tek nakon Trecenta (Herczeg, 1972:148). Ovdje navodimo tipičnu rečenicu takvog tipa uzetu iz korpusa:

„*Avendo la terra ugualmente, ed il mare ricusato di accogliere nel loro seno le ossa di questo malvagio, dopo essere stata lunga pezza balzate dai flutti, furono esse secondo Ovidio trasformate in superbi ed aspri scogli chiamati Scironi.*” (Drago, 1820b:27).

Preostali manje brojni jednostavni vremenski gerundi upotrijebljeni su za izražavanje istovremenosti. Među njima su najbrojniji gerundi koji izražavaju simultanost u općem smislu, odnosno oni bez precizno određenih vremenskih granica. U ovoj skupini gerunda kod Drage nismo zabilježili upotrebu glagola *essere*, *dimorare* i *stare* kojima se Boccaccio najčešće koristio, kao ni još nekih glagola čestih kod Boccaccia poput *camminare*, *continuare*, *moltiplicare*, *passare*, *procedere*, *seguire*, *vagare* i sl. Dok su kod Boccaccia gerundi ovog tipa vrlo česti, Manzoni ih gotovo u potpunosti eliminira smatrajući ih suvišnima, a Drago ih rijetko upotrebljava približavajući se na taj način Manzoniu. Navodimo dva primjera iz korpusa:

„...*cominciando il ludo a farsi men dotto e più tremendo, l'uno figge e rifigge lo stocco micidiale nel petto dell'altro, e con torrenti di sangue gli fa vomitare l'anima sdegnosa e bestemmante.*” (Drago, 1820b:236);

„...*e bollendo ad essi in seno i semi deli' avita ferocia, eglino proruppero in una guerra vieppiù terribile e tremenda della prima.*” (Drago, 1822:157).

Gerundi koji točno određuju vrijeme radnje glagola u glavnoj rečenici javljaju se kod Boccaccia u obliku stereotipnih formula, poput *venendo l'aurora*, *essendo vespro*, *vivendo il re* i sl., dok kod Manzonija nisu uopće zabilježeni. Kod Drage smo zabilježili samo stereotipno korištenje formule *correndo l'anno*:

„*Il giorno 22 settembre correndo l'anno 479 prima dell'Era Cristiana, fu a doppio rispetto eternamente memorabile,...*” (Drago, 1825:198);

„*Sinope consecrata ad Apollo si governò lungamente a comune e a popolo, ma Farnace re del Ponto recolla sotto la sua signoria, correndo l'anno 570 dal fondamento di Roma;...*” (Drago, 1836:267).

Uzročni gerundi

Kod Drage su najbrojniji uzročni gerundi sa 79 zabilježenih primjera, a oni se i kod Manzoniya ističu svojom brojnošću te širokim rasponom upotrebe. U slučaju uzročnih gerunda, kao i u slučaju vremenskih, Drago se često koristio složenim gerundom, što najbolje potkrepljuje primjer koji slijedi:

„*Contasi di lui che una volta sendosi prolungata l'assemblea fino a notte, un cotale avventato, non contento di averlo ogni qual tratto a sproposito interrotto nella foga del dire, era discorso a caricarlo di oltraggi, e al suono delle più acri villanie lo aveva seguito fino alla sua casa.*” (Drago, 1834:15).

Među jednostavnim gerundima ovog tipa u korpusu nailazimo kako na primjere svojstvene Boccacciu, tako i na one svojstvene Manzoniyu. Tako smo, primjerice, zabilježili upotrebu Boccacciu svojstvenih *ignorando* i *sapendo* te negativnog *non potendo*, ali i upotrebu Manzoniyu svojstvenih *parendo* i *bastando*. Posebno su zanimljive impersonalne konstrukcije s glagolom *essere* kojima je Drago bio sklon. Takvim konstrukcijama koristili su se i Boccaccio i Manzoni. No, dok je Boccaccio mnogo češće upotrebljavao pridjeve u funkciji imenskog dijela predikata, Manzoni je preferirao imenice. Kod Drage su podjednako zastupljene obje vrste konstrukcija:

„*Essendo così ingrato il canto delle rane, esse facevano gran senno a tacersi.*” (Drago, 1820a:256);

„*Non è qui luogo di discutere a quale di queste varie maniere di signoria sia dovuto il preferimento, bastando per ora osservare che cadauna può essere buona, ma che essendo parto della mente umana, ed essendo uomini si i reggitori che i retti, deve necessariamente ognuna essere accompagnata da pregi e da difetti inseparabili dalla nostra natura.*” (Drago, 1825:325–326).

Pogodbeni gerundi

U korpusu smo zabilježili malobrojne pogodbene gerunde, samo njih 5. Oni odgovaraju stereotipnim konstrukcijama koje je Herczeg zabilježio kod Boccaccia, a koje se zasnivaju na upotrebi glagola *concedere*, *operare*, *aiutare*:

Se questo qui, concedendo la provvidenza a Dio rispetto agli avvenimenti naturali, lo spoglia dei morali suoi attributi;[...]; se da ultimo egli stima l'anima corporea e mortale, un tale „Deista è un solo passo distante dall'Ateo, è negli effetti anzi la stessa cosa di lui.” (Drago, 1825:371)

te kod Manzoniya koji je, premda je eliminirao Boccacciove fiksne formule, također težio upotrebi konstrukcija koje se lako pretvaraju u prijedloge i veznike poput *cambiandosi le cose, tornando il caso* i sl.:

„*Allorchè tutto pareva disperato videsi una flotta Ateniese di quaranta vascelli (ed era la stessa comandata da Eurimedonte, e da Sofocle) che, sebbene destinata ai*

danni della Sicilia, aveva avuto ordine di prima rivedere Corcira, onde, esigendo ciò il bisogno, assettarvi gli affari del reggimento.” (Drago, 1834:147).

Gerundi s neodređenim subjektom

Gerundi s neodređenim subjektom drugi su po brojnosti u našem korpusu sa 61 zabilježenim primjerom. Među njima prevladavaju gerundi koji zadržavaju funkciju glagola upotrijebljeni u impersonalnom obliku uz dodatak zamjenice *si*. Takvi gerundi javljaju se kod Boccaccia, dok ih Manzoni u potpunosti eliminira. Boccaccio ih najčešće upotrebljava u funkciji vremenskih i uzročnih rečenica. Kod Drage su najbrojniji uzročni gerundi ovog tipa:

„*La città di Delo era affatto sguernita di torri e di mura, credendosi quanto basta difesa da Apollo, il suo Nume tutelare.*” (Drago, 1820a:227);

„*Di si fatta guisa vivendosi nella republica di Atene fra reale tirannia, e apparente stato franco, eravi affatto sconosciuta quella sottilissima linea che divide il potere dalla libertà.*” (Drago, 1825:340).

Ovoj podskupini gerunda s neodređenim subjektom bliski su gerundi bez zamjenice *si* koji podrazumijevaju upotrebu subjekta *noi* ili *uomo*. Herczeg ih je zabilježio samo kod Boccaccia, a mi smo ih zabilježili kod Drage:

„*Torcendo a stanca, e poi un poco discendendo, presentasi all'occhio sorpreso uno spettacolo degnissimo di venir ritratto da qualsivoglia più maestro pennello.*” (Drago, 1820a:253);

„*Una causa cattiva si fa peggiore perfidando a difenderla.*” (Drago, 1822:100).

U korpusu smo zabilježili i upotrebu nekih gerunda lišenih glagolskog značenja kao što su, primjerice, *considerando* u funkciji pogodbenog veznika te tzv. epski gerund *lasciando stare*. Epski gerundi služe kao stilski dodatak i nemaju nikakvu logičku funkciju u rečenici, a Herczeg ih je zabilježio i kod Boccaccia i kod Manzoniya. S druge strane, kod Manzoniya nije zabilježio gerunde poput *considerando* koji preuzimaju funkciju veznika, prijedloga ili imenice. Slijede dva primjera iz korpusa:

„*Considerando il timore come una gran molla che fa il miglior giuoco in mano del reggimento, vicino al luogo dove convenivano gli Efori, erasi rizzato un tempio alla Paura, e perciò che in Sparta era tutto simbolico,...*” (Drago, 1822:117);

„*Imperciocchè lasciando stare la compra degli utensili e degli istrumenti, e la costruzione delle case, occorreva ancora adoperarvi un mondo di schiavi, i quali secondo ch'erano più o meno giovani costavano da 300 in 600 dramme, e qualche volta in più.*” (Drago, 1820a:152).

Manzoni se nije služio ni gerundima lišenim glagolskog značenja s funkcijom priložne oznake načina ili sredstva prisutnim kod Boccaccia. U korpusu smo zabilježili primjer upotrebe takvog gerunda s funkcijom priložne oznake načina:

„*Dibattevasi un giorno nel Concilio se il tesoro comune della Grecia che*

guardavasi in Delo siccome in sacro luogo si dovesse, violando il patto, trasportare in Atene." (Drago, 1825:29).

Formalno nezavisni gerundi

Kod Drage smo zabilježili tek 6 formalno nezavisnih gerunda pa možemo zaključiti da im on nije bio osobito sklon. Redukcija u upotrebi gerunda ovog tipa prisutna je kod Manzoniya, a potvrđuju je njihova malobrojnost te mnogo uži spektar njihove upotrebe negoli kod Boccaccia. Primjeri iz našeg korpusa su malobrojni, no variraju s obzirom, kako na raspored, tako i na prisutnost određenih sintagmi u glavnoj i zavisnoj rečenici:

- gerund s izrečenim subjektom prethodi glavnoj rečenici u kojoj subjekt koji ravna gerundom odgovara dativu osobne zamjenice u trećem licu jednine (le)

„Oltre ciò, Sparta non mai restando dal muover sottomano inique pratiche a danno di Temistocle, le venne alla fine fornito il suo desiderio di farlo toccare dell'ostracismo, usato, come si sa, contro coloro ch'eran riputati aver animo men che civile, vociferati più che convinti dell'apposta realtà.” (Drago, 1825:254–255);

- gerund bez subjekta prethodi glavnoj rečenici u pasivu u kojoj subjekt koji ravna gerundom odgovara vršitelju radnje (*da lui*)

„E così concordandosi cogli antichi filosofi, il cittadino si fu da lui considerato da prima in se stesso come piccola parte dello Stato, da poi nei doveri diversi che gli vengono incontrati quale individuo d'una famiglia che n'è una parte più grande:...” (Drago, 1822:247).

Zaključak

Proučivši upotrebu apsolutnog gerunda pri formiranju različitih tipova implicitnih zavisnih rečenica u djelu *Storia dell'antica Grecia* Vincenza Drage, možemo zaključiti da je autor, sklon upotrebi implicitnih glagolskih oblika, u svojim zavisno-složenim rečenicama ipak češće posezao za „običnim” gerundima kojima ravna subjekt glavne rečenice negoli za apsolutnim gerundima s vlastitim subjektom. Potrebno je svakako istaknuti da, usprkos navedenoj činjenici, broj apsolutnih gerunda zabilježenih u korpusu nije zanemariv te da oni svojom brojnošću potkrepljuju tezu o tradicionalnosti talijanskog jezika kojim se koristio Vincenzo Drago.

U korpusu su najbrojniji uzročni gerundi iza kojih slijede gotovo jednako brojni gerundi s neodređenim subjektom te vremenski gerundi, dok su pogodbeni i formalno nezavisni gerundi vrlo slabo zastupljeni. Kod uzročnih i vremenskih gerunda česti su složeni gerundi čijom se upotrebom Drago udaljio od Boccacciovog modela budući da su se oni u književnom jeziku počeli upotrebljavati tek nakon Trecenta. Drago se od Boccaccia udaljio i razmjerno visokom razinom eliminacije jednostavnih vremenskih gerunda uglavnom svedenih na gerunde koji izražavaju simultanost u

općem smislu te na upotrebu stereotipne konstrukcije *correndo l'anno*. U slučaju jednostavnih uzročnih gerunda zabilježili smo podjednaku upotrebu oblika tipičnih za Boccaccia, s jedne, te za Manzoni, s druge strane. Među gerundima s neodređenim subjektom u korpusu prevladava upotreba gerunda s glagolskim značenjem koje je Manzoni u potpunosti eliminirao. Kod pogodbenih i formalno nezavisnih gerunda, s obzirom na njihovu malobrojnost, teško je precizno odrediti kojem se modelu Drago više priklonio. No, svakako možemo zaključiti da se u slučaju pogodbenih gerunda Drago koristio fiksnim formulama svojstvenim kako Boccacciu tako i Manzoni, dok se u slučaju formalno nezavisnih gerunda vrlo suženim opsegom njihove upotrebe udaljio od Boccaccia te nadmašio Manzoni.

Izloženi zaključci potvrđuju Dragovu težnju pojednostavljenju kompleksne Boccacciove rečenice i u ovom segmentu sintakse. Razinom redukcije u upotrebi apsolutnog gerunda Drago se približio suvremenijem Manzoni modelu, no veća zastupljenost oblika svojstvenih Boccacciu još je jedna potvrda njegove sklonosti starom jeziku trijade toskanskog Trecenta.

Literatura

- Bezić, M. (2010) *Odjeci talijanskog purizma na dalmatinskoj obali – Jezik Vincenza (Vicka) Drage*, Sveučilište u Zadru, doktorski rad.
- Fornaciari, R. (1974) *Sintassi italiana dell'uso moderno*, Firenze, Sansoni.
- Herczeg, G. (1972) *Saggi linguistici e stilistici*, Firenze, Leo S. Olschi Editore.
- Kezić, M. (2009) Dalla perfezione linguistica all'immortalità. La concezione puristica di Vincenzo Drago. U: *Atti del XVII Congresso dell'A.I.P.I.: Tempo e memoria nella lingua e nella letteratura italiana*, Vol. primo: Linguistica e didattica, http://www.infoaipei.org/attion/ascoli_vol_1.pdf, 47–59.
- Serianni, L. (1991 [2. izd.]) *Grammatica italiana. Italiano comune e lingua letteraria, Suoni, forme e costrutti*, Torino, UTET.
- Simeon, R. (1969) *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*, I, Zagreb: Matica hrvatska.
- Šimunković, Lj. (ur.) (2001) *Vincenzo (Vicko) Drago: storico e letterato dalmata a cavallo tra i due secoli*, Roma, "Il Calamo".
- Šimunković, Lj. (2003) Vicko Drago. Povjesnik i književnik (1770.–1836.), *Jadranske studije – zbornik Pomorskog muzeja Orebić: Hrvati Boke Kotorske*, Orebić: Pomorski muzej Orebić, 389–397.
- Šimunković, Lj. (2004) La lingua italiana nell'opera del letterato dalmata Vincenzo Drago. U: *Atti del XV Convegno dell'A.I.P.I.: Lingue e letterature in contatto*, Vol. primo, Firenze: Franco Cesati Editore, 79–87.

Izvori

- Drago, V. (1820a) *Storia dell'antica Grecia*, I, Milano, Nicolò Bettoni.
Drago, V. (1820b) *Storia dell'antica Grecia*, II, Milano, Nicolò Bettoni.
Drago, V. (1822) *Storia dell'antica Grecia*, III, Milano, Nicolò Bettoni.
Drago, V. (1825) *Storia dell'antica Grecia*, IV, Milano, Giuseppe Crespi.
Drago, V. (1834) *Storia dell'antica Grecia*, V, Milano, Giuseppe Crespi.
Drago, V. (1836) *Storia dell'antica Grecia*, VI, Milano, Giuseppe Crespi.

Maja Bezić

THE ABSOLUTE GERUND IN THE ITALIAN LANGUAGE: BOCCACCIO – DRAGO – MANZONI

Summary

*This article studies the ways in which the absolute gerund is used in forming different types of implicit subordinate clauses in the work *Storia dell'antica Grecia* written in Italian by Vincenzo Drago (1770–1836). Drago was a Dalmatian author born in Kotor, a student in Padua and a supporter of Antonio Cesari's purism. The absolute gerund is an implicit verb form with its own subject, typically used by Giovanni Boccaccio and by authors using archaic language and those imitating the language of the Tuscan Trecento. The 18th and 19th centuries saw gradual reduction in its usage, very well exemplified by Manzoni's novel *I promessi sposi* (1840). Taking into consideration papers studying the ways in which this verb form was used by Boccaccio and Manzoni, our goal is to examine if the author, who tended to simplify multilateral complex sentences typical of Boccaccio, also tended to simplify this segment of his syntax.*

Key words: *absolute gerund, Boccaccio, implicit subordinate clauses, Manzoni, old Italian, Vincenzo Drago*